

Naputak za suzbijanje varooze pčela (prvi dio)

Unatrag godinu dana pčelari SAD-a i Europe prijavljuju velike gubitke pčelinjih zajednica. Primjerice, tijekom zime 2007./2008. gubici u SAD-u su iznosili oko 36 % ,a u Republici Hrvatskoj tijekom zime 2007./2008. oko 25 posto, odnosno 80.000 izgubljenih pčelinjih zajednica.

Foto: W.Ritter -uginula pčelinja zajednica(lijevo)

Foto: Z.Tomljanović-zdrava pčelinja zajednica-poklopljeno leglo(desno)

Nakon razgovora s mnogim pčelarima postavljena je pretpostavka o razlozima uginuća pčelinjih zajednica u RH tijekom zime 2007./2008. Ona bi glasila: **Varroa** + „**X**“ s time da pod faktorom „X“ podrazumijevamo pesticide, nove načine hranidbe pčela, akumulaciju anti-varoa lijekova u vosku, smanjenu bioraznolikost, globalno zagrijavanje, stres pčela u transportu, čudnovato liječenje pčelinjih zajednica, regionalne razlike, lošu pčelarsku praksu... Također, varou kao primarnog okidača koji uzrokuje stres ne bismo smjeli gledati izdvojeno u odnosu na pogreške u hranidbi, tehnologiji i razna otrovanja. Razumljivo da stres dovodi do aktiviranja različitih sekundarnih uzročnika (bakterije, virusi, gljivice, nozema) koji sami ne bi mogli izazvati velika uginuća, ali u stresnim uvjetima postaju kobni za pčelinju zajednicu. Tijekom zime 2008./2009. zimski gubici pčela u RH su bili nešto manji (13,7 posto), ali i dalje postoji velika opasnost od bolesti pčela i uginuća pčelinjih zajednica.

Foto: J. Pettis - prekomjeren transport pčela kao uzrok stresa pčelinje zajednice (lijevo)

Foto: Z. Tomljanović - pesticidi kao uzrok uginuća pčelinjih zajednica (desno)

Što znamo o suzbijanju varooze?

Znamo da se do sada u svijetu koristilo preko 200 preparata protiv varoe. Znamo da postoji mogućnost kontaminacije pčelinjih proizvoda te da je konačni uspjeh u borbi protiv varoe selekcija pčela te zajednička koncepcija borbe protiv varoe na jednom području.

Foto: J. Pettis - varoa na tijelu pčele

Foto: W. Ritter - varoa na kukuljici

Što ne znamo o varoozi?

Ne znamo postotak otpornih pčelinjih zajednica u pčelinjaku na varou. Također ne znamo da li je varoa samo vektor u prenošenju drugih bolesti ili pravi uzrok uginuća pčelinjih zajednica.

Da li je moguće uspješno suzbijati Varoozu na širem području?

Suzbijanje varooze na širem području može se uspješno provesti isključivo zajedničkim, istodobnim akcijama na svim pčelinjacima određenog kraja, dobro odabranim lijekom i njegovom pravilnom primjenom.

Kada trebamo zaštićivati pčelinje zajednice od varoe?

U suzbijanju varooze pčelar mora provoditi proljetnu (travanj, svibanj, lipanj), ljetnu (srpanj, kolovoz, rujna) i zimsku zaštitu (studeni, prosinac, siječanj).

Na koji način možemo utvrditi varou unutar pčelinje zajednice?

Možemo je utvrditi kontrolom prirodnog dnevnog pada, otklapanjem trutovskog legla i ispiranjem pčela.

Kako provodimo kontrolu prirodnog pada varoe?

Brojimo otpale varoe na podnici u periodu kroz 7 dana. Jedna varoa dnevno (period legla) na podnici nam govori da u pčelinjoj zajednici ima oko 120-130 varoa. Primjerice, u 7 dana pronađemo na podnici 35 varoe. To znači da imamo prirodni dnevni pad od 5 varoa dnevno. Broj 5 pomnožimo s 120-130 varoa u stanici i dobijemo broj oko 650 varoa unutar zajednice. Taj broj varoa upućuje nas da, ovisno o pašnoj situaciji, provedemo zaštitu. Ako je unos nektara intenzivan pričekat ćemo s tretmanom odmah nakon vrcanja.

Kako provodimo otklapanje trutovskog legla?

Pčelarskom vilicom. Utvrdimo odnos između otvorenih i invadiranih trutovskih kukuljica i dobiveni broj nam kazuje o postotku invadiranih trutovskih stanica. Prema znanstvenim izvorima do 5 posto invadiranosti ne treba provoditi tretman. Oko 25 posto invadiranih trutovskih stanica je broj gdje moramo odmah započeti tretmanom. Hrvatski izvori za Istru i Dalmaciju upućuju na obvezu tretiranja kada se utvrdi stupanj invadiranosti od 15 posto.

Foto: R. Živadinović - otklapanje trutovskog legla

Što podrazumijevamo pod proljetnom zaštitom?

U proljetnoj zaštiti nisu potrebna kemijska sredstva već se preporuča biološki način suzbijanja varooze izrezivanjem trutovskog legla. Još je učinkovitije postaviti okvir građevnjak i pustiti da matica zaleže trutovsko leglo. Nakon što je leglo poklopljeno, okvir građevnjak se izvadi, saće s leglom izreže i pretopi u vosak, a okvir građevnjak ponovno stavi u košnicu. Višestrukim ponavljanjem tog postupka, može se uništiti znatan broj grinja (od 50-90 posto). Prikladan je za male i srednje velike pčelinjake.

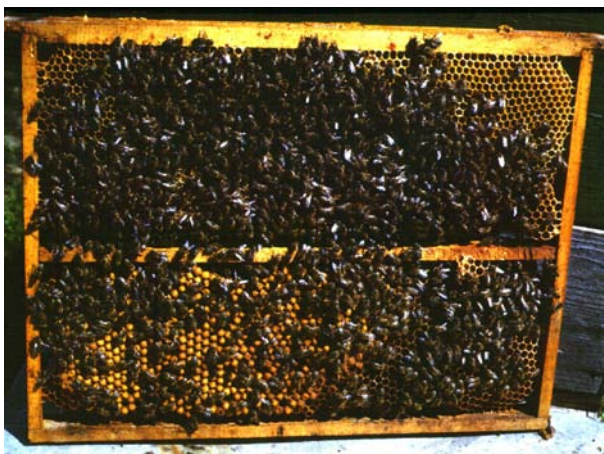

Foto.Đ. Sulimanović - okvir građevnjak

Također, kao biološki način suzbijanja varooze možemo koristimo metodu formiranja novih pomoćnih zajednica (nukleusa).

Na koji način formiramo nove pomoćne zajednice(nukleuse)?

Pomoćne zajednice se formiraju od 3 okvira poklopljenog legla i 2 okvira meda. Na taj način se, po znanstvenim pokazateljima, ukloni oko 35 posto varoe iz osnovne zajednice. Nakon 10-ak dana takvi nukleusi se tretiraju nekom organskom kiselinom (primjerice mliječna ili oksalna), a osnovna zajednica može se i dalje rabiti u proizvodnji meda i prvi puta zaštititi od varooze krajem kolovoza, nakon zadnjeg vrcanja.

Što podrazumijevamo pod ljetnom zaštitom?

U ovom vremenskom razdoblju, osim mravlje i mliječne kiseline, mogu se primjenjivati dimna (npr. Varolik) ili kontaktna (npr. Varodal, Bayvarol strips i Checkmite +) sredstva za suzbijanje varooze. U zadnje vrijeme pčelari koriste sredstvo na bazi timola (Apiguard). Navedena sredstva moraju se pripremiti i primijeniti prema uputama proizvođača. Voditi računa o osobnoj zaštiti.

Kada bi se trebala učiniti prva ljetna zaštita?

Terenska iskustva unatrag nekoliko godina govore da se prva ljetna zaštita mora učiniti odmah nakon vrcanja kestena, ličko-velebitske livade i suncokreta. Ovisno o pašnim lokacijama to je razdoblje između **15. i 30. srpnja**

Kada bi se trebala učiniti druga ljetna zaštita?

Druga zaštita bi se trebala učiniti odmah nakon zadnjeg vrcanja. Ovisno o pašnim lokacijama to je period između **10. i 25 rujna**.

Zašto ne smijemo rabiti sredstva protiv varooze tijekom medenja ili prije vrcanja?

Stoga što postoji velika opasnost od kontaminiranja pčelinjih proizvoda sa sredstvima protiv varooze.

Područni odjel HZPSS-a Zagrebačke županije
Zlatko Tomljanović, dr. vet. med.